

JAARVERSLAG / ANNUAL REPORT

ITBON

IN

1964

INSTITUUT VOOR TOEGEPAST BIOLOGISCH ONDERZOEK IN DE NATUUR
(INSTITUTE FOR BIOLOGICAL FIELD RESEARCH)

KEMPERBERGERWEG 11, ARNHEM, NETHERLANDS

MEDEDELING NR. 72/1965

HET ITBON IN 1964

JUBILEUM

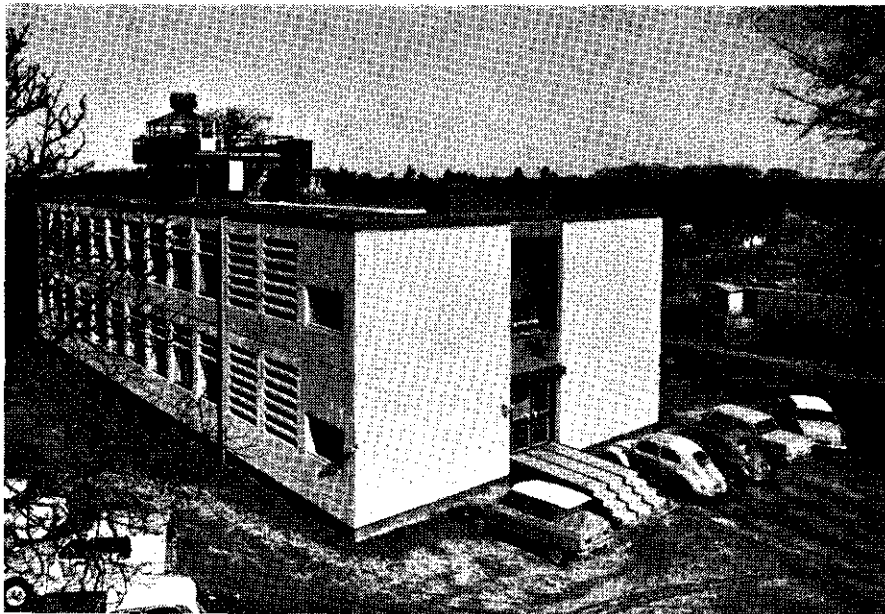
Wanneer dit verslag verschijnt, bevindt het Itbon zich in het 25e jaar van zijn bestaan. Het is de bedoeling, op de dag van de viering van het jubileum een gedenkschrift het licht te doen zien waarin de ontwikkeling en de resultaten van het onderzoek de revue passeren. Het overzicht zal ook de gegevens van 1964 omvatten, hetgeen ons heeft doen besluiten om ter zake van het onderzoek ditmaal van het gebruikelijke jaaroverzicht af te zien.

Op deze plaats mag worden vermeld, dat de Adviescommissie Noordhollands Duinreservaat – in 1960 ingesteld op verzoek van het Provinciaal Waterleidingbedrijf van Noord-Holland – op 23 december haar rapport kon aanbieden aan het bestuur der provincie Noord-Holland en de raad van toezicht op de bedrijven van die provincie.

NIEUW GEBOUW

Tegen de verwachting in kwam de architect nog niet gereed met het bestek voor ons nieuwe gebouw, zodat nog geen aanbesteding kon plaatsvinden. Dit betekent mede, dat de opening zeker niet zal samenvallen met de viering van ons 25-jarig bestaan.

Wel hebben wij uitbreiding van onze werkruimte gekregen. Het Instituut voor Oecologisch Onderzoek betrok in juni zijn zojuist voltooide eigen gebouw, waardoor

Het nieuwe gebouw van het Instituut voor Oecologisch Onderzoek, waarin ons drie vertrekken ter beschikking zijn gesteld.

de twee vertrekken vrijkwamen die het bij ons in gebruik had. Bovendien kon het ons in dat gebouw twee kamers en een groot laboratorium tijdelijk afstaan. In de derde plaats werd een kleine dienstwoning op het terrein verlaten, hetgeen ons twee werkkamers opleverde. In totaal boekten wij dus een winst van zeven vertrekken, het laboratorium inbegrepen.

'De Spreeuwpot' heeft zijn bestemming van logeerpaviljoen teruggekregen toen het gebouw van het Oecologisch Instituut in gebruik was genomen. Sindsdien staat het dus weer ter beschikking als onderdak voor tijdelijke medewerkers van Itbon en I.O.O.

ORGANISATIE EN ALGEMENE GEGEVENS

BESTUUR

In de plaats van DR. IR. J. DE HOOGH, die zoals reeds in het vorige jaarverslag vermeld aftrad, is tot lid van het bestuur benoemd IR. D. SIKKEL, inspecteur van Staatsbosbeheer.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld:

Erevoorzitter:

PROF. DR. G. A. VAN POELJE.

Leden:

DR. P. M. L. TAMMES, Plantenziektenkundige Dienst, voorzitter ¹;

IR. J. W. HUDIG, Landbouwschap, ondervoorzitter ¹;

DR. IR. L. J. VAN DIJK, inspecteur Directie Akker- en Weidebouw;

IR. D. SIKKEL, inspecteur Staatsbosbeheer;

IR. C. H. J. MALIEPAARD, voorzitter Jachtfonds ¹;

IR. W. E. MEYERINK, houtvester Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij;

MR. F. OORTHUYNS, hoofd Afdeling Natuurbescherming van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen;

JHR. MR. D. A. W. VAN TETS VAN GOUDRIAAN, voorzitter Bosschap.

Adviserende leden:

JHR. W. H. DE BEAUFORT;

PROF. DR. C. J. VAN DER KLAUW.

De directeur van het Itbon is met het secretariaat belast.

RAAD VOOR ADVIES

Op 15 mei is overleden PROF. DR. C. H. EDELMAN, hoogleraar in de bodemkunde aan de Landbouwhogeschool, sinds de oprichting van onze Raad voor Advies lid van dit college.

Professor Edelman heeft op de hem eigen originele en stimulerende wijze ons menigmaal nuttige adviezen en wenken op bodembologisch gebied gegeven. Hij had grote belangstelling voor ons werk. Wij missen hem en blijven hem gedenken als een uitnemend raadsman en vriend.

Sinds het overlijden van Prof. Edelman is de Raad als volgt samengesteld:

PROF. DR. C. J. VAN DER KLAUW, voorzitter;

PROF. DR. L. C. P. KERLING, directeur van het Phytopathologisch Laboratorium Willie Commelin Scholten te Baarn;

PROF. DR. D. J. KUENEN, hoogleraar in de algemene zoölogie te Leiden;

PROF. DR. E. G. MULDER, hoogleraar in de microbiologie te Wageningen;

PROF. DR. J. DE WILDE, hoogleraar in de entomologie te Wageningen.

¹ Tevens lid van het dagelijks bestuur.

PERSONEEL

DRS. C. W. STORTENBEKER werd aangesteld voor onderzoek tot wering van voor de landbouw schadelijke vogels, met de heer B. E. SCHÄFFNER als assistent.

Met een promotie-opdracht trad in tijdelijke dienst, voorlopig voor de duur van drie jaar, DRS. M. J. H. A. VAN DER LINDEN.

In tijdelijke dienst werd vertaalwerk verricht door de heer L. R. A. LEUSSINK; en hulp bij het onderzoek door mejuffrouw A. C. M. ARENDS en de heren J. A. BREUKER, F. J. A. DANIELS, A. TEN HOUTEN en H. J. WOLTERING (allen afd. Landschapsecologie), de heren H. G. FRANSZ, B. P. M. MENDO, F. J. NIJHOF, J. VERMEER en W. VAN DE WESTERINCH (Bodembioogie), de heer P. J. M. LEERSCHOOL (Bevolkingsonderzoek), mejuffrouw J. H. A. RUYS en de heer K. W. BRUINIER (Wildbioogie).

De gemeente Arnhem detacheerde mejuffrouw S. AKKERMAN, de gemeente Rozendaal de heer P. RIPPING; de detachering van de heer P. J. MELKER kwam tot een einde.

Het op het Itbon werkzame personeel bestond op 31 december uit 55 leden, t.w. 1 directeur, 14 biologen, 8 stafassistenten, 13 assistenten, 1 hoofd algemene zaken, 1 bibliothecaresse, 5 administratieve krachten, 4 gedetacheerden voor speciale diensten, 2 technici, 1 tuinman en 5 huishoudelijke krachten.

De werkzaamheden zijn als volgt over de staf verdeeld:

Directie	DR. A. D. VOÛTE, plv. DR. J. VAN DER DRIFT
Algemene Zaken	E. SITTROP
Bibliotheek	W. I. TEMME-RADSTAKE
Afd. Bevolkingsonderzoek van plagen:	
Populatie-dynamica	{ PROF. DR. H. KLOMP ¹ (buiteng. medewerker)
	{ IR. P. GRUYS
Populatie-genetica	{ IR. C. DE JONGE
	{ H. F. H. BLANKWAARDT
Afd. Bodembioogie:	
Bodem-zoölogie	
algemeen	DR. J. VAN DER DRIFT ²
regenwormen	DR. IR. J. A. VAN RHEE
taxonomie	J. H. DE GUNST
Bodem-microbiologie	
bacteriën	DR. JOH ^A . C. WENT
schimmels	DRS. HENDR ^A . M. NAGEL-DE BOOIS
Bodem-ecologie	
algemeen	G. MINDERMAN
bio-chemisch	DRS. M. J. H. A. VAN DER LINDEN
Afd. Landschapsecologie (incl. Insektenplagen in houtopstanden):	
Algemeen	DR. R. J. VAN DER LINDE ²
Bosinsekten	D. DOOM
Sociaal-levende insekten	DRS. E. T. G. ELTON

¹ Zoölogisch Laboratorium der Landbouwhogeschool.

² Afdelingshoofd.

Afd. Wildbiologie:

Roodwild	J. A. EYGENRAAM ²
Andere zoogdieren, wild- ziekten en afweermiddelen	DRS. J. L. VAN HAAFTEN
Jachtvogels	DRS. W. J. DOUDE VAN TROOSTWIJK
Schadelijke vogels	DRS. C. W. STORTENBEKER

CONTACTEN EN VOORLICHTING

De heer VOÛTE werd adviserend lid van de Jachtraad en woonde in die hoedanigheid de vergaderingen van deze Raad bij. – Op 23 januari was hij aanwezig bij de huldiging van onze erevoorzitter ter gelegenheid van diens 80e verjaardag. – Hij hield voordrachten over harmonische bestrijding van insecten, schadelijk aan houtopstanden, voor de Vereniging van hoofden van gemeentelijke beplantingen en tijdens de eerste vakbeurs 'Tuin en Park' op de Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs. In een werkvergadering van de tuinbouwconsulenten sprak hij over de vooruitzichten voor de tuinbouw van ons bodembologisch onderzoek. – Hij bezocht met de heer A. Schotveld, kandidaat in de bosbouwkunde, enige proefvelden in het Schwetzingen Hardtwald (Heidelberg) in verband met ons prognose-onderzoek. Prof. Wellenstein van de universiteit van Freiburg leidde hen rond.

De heer VAN DER DRIFT hield een voordracht op het symposium 'Experimental pedology' van de University of Nottingham School of Agriculture. – Op 19 december vertrok hij voor een maand naar India voor het geven van een cursus over bodemzoölogie aan het Indian Agricultural Research Institute te New Delhi, een cursus die georganiseerd werd in samenwerking met Unesco.

MEJUFFROUW WENT was aanwezig op de vergadering van de Society for General Microbiology, die te Londen werd gehouden.

De heer VAN DER LINDE nam deel aan het 'FAO/IUFRO-Symposium on internationally dangerous forest diseases and insects', dat te Londen plaats had van 20–29 juli. In een resolutie werd de behoefte uitgesproken aan een internationaal uitwisselen van gegevens door het publiceren van jaaroverzichten over de stand van de insectenplagen in het eigen land. Dit zou er toe kunnen leiden, dat het desbetreffende jaaroverzicht van ons Instituut op een meer internationaal niveau wordt gebracht.

De heer GRUYS was een der inleiders op het te Amsterdam gehouden symposium 'Op leven en dood', dat uitging van de Biologische Raad van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. – Hij bezocht het 12e internationale entomologisch congres, in juli te Londen gehouden, voornamelijk met het oog op de discussie die zou volgen op een door PROF. KLOMP te houden voordracht over de analyse van voortplanting en sterfte in een *Bupalus*-populatie.

De heer EYGENRAAM nam deel aan de jaarlijkse werkvergadering van het dagelijks bestuur van het International Wildfowl Bureau, die ditmaal werd gehouden te Aarhus, Denemarken. – Hij organiseerde het in Arnhem gehouden congres van de Internationale Union für angewandte Ornithologie, op welk congres de heer STORTENBEKER werd gekozen tot algemeen secretaris van deze vereniging.

De heer VAN HAAFTEN verbleef gedurende ruim een maand in Joegoslavië voor een bestudering van het reewild in twee biotooptypen. – Hij bracht een bezoek aan de Forschungsstelle für Jagdkunde te Bonn.

De heer DOUDE VAN TROOSTWIJK informeerde zich bij de Wildfowl Trust, Slimbridge (Glos.), nader over de techniek die daar wordt toegepast bij het uitwerken van het materiaal der waterwildtellingen.

De stafleden van onze afdeling Wildbiologie hielden voordrachten of causerieën voor de Nederlandse Ornithologische Vereniging, de Discussiegroep Wildproblemen, de Nederlandse Vereniging van Wildhandelaren en voor afdelingen van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie en de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.

De jaarlijkse door 'Wildbiologie' ingerichte geweiententoonstelling in het Huis der Provincie te Arnhem begon met een openingsrede van de directeur van Fauna-beheer, Ir. C. H. J. Maliepaard. Er waren behalve enige honderden afworpstangen 94 geweien van in het afgelopen seizoen geschoten of gevonden herten, namelijk 89 uit de vrije wildbaan (op een totaal van 93) en 5 uit het kroondomein Het Loo. Ook was een collectie roodwildfoto's van de fotograaf F. F. Hazelhoff bijeengebracht. De algehele indruk was: een zeer geslaagde tentoonstelling met een jaarlijks toenemend aantal belangstellenden (ca. 650).

BIBLIOTHEEK

Een gedeelte van de gemeenschappelijke bibliotheek van het Itbon en het I.O.O. is ondergebracht in de colloquiumzaal van het nieuwe gebouw van laatstgenoemd Instituut. Hierdoor is het grote tekort aan ruimte wat gecompenseerd.

Dit jaar werden 3588 titels geklasseerd en in de catalogi opgenomen. Het bezit aan lopende periodieken bedraagt thans 495, aan boeken 2131 en aan overdrukken 19.155. Dit jaar zijn 33 aanwinstenlijsten verschenen.

HULP BIJ ONDERWIJS EN STUDIE

De heer G. BRUNT, arts te Arnhem, werkte voort aan zijn onderzoek betreffende *Toxocara canis*.

De studenten mejuffrouw C. V. HORDIJK, mevrouw F. JOOSTEN-VAN DEN BROEK HUMPHREY, mejuffrouw H. M. M. DE BRUÏNE en de heren S. BROEKHUIZEN en J. W. BIJL bewerkten onderwerpen voor hun doctoraal biologie. Mejuffrouw R. M. MOENEN en de heren C. DRENT, H. VAN DIEPEN en G. MAST verleenden assistentie als practicant van een middelbare tuinbouwschool.

SUMMARY

On 25th September 1965 it will have been 25 years ago that the Institute for Biological Field Research was founded. On this occasion a memoir is to be published in which development and results of the research up to the end of 1964 will be surveyed.

Therefore this annual report has been restricted to general information on staff and organization.

LIJST VAN PUBLIKATIES¹

BODEM BIOLOGIE	SOIL BIOLOGY
*DRIFT, J. VAN DER	Soil fauna and soil profile in some inland-dune habitats. 'Soil micro-morphology' (ed. by A. Jongerius), Elsevier Publ. Comp., Amsterdam 1964, p. 69-81. Itbon-overdruk nr. E 164
VOÛTE, A. D.	Uitzicht van het onderzoek naar leven in de bodem. <i>Meded. Dir. Tuinb.</i> 27, 9, 1964, p. 448-452
TOEGEPASTE ENTOMOLOGIE	APPLIED ENTOMOLOGY
*DOOM, D.	Insektenplagen in bossen en andere houtopstanden in 1963. (Insect and mite pests in forests and other ligneous growth in the Netherlands 1963. Summary) <i>Ned. BosbTijdschr.</i> 36, 6, 1964, p. 170-178. <i>Meded. Inst. toegep. biol. Onderz. Nat.</i> nr. 67
*ELTON, E. T. G., c.s.	Insect communities in barked and unbarked pine stumps, with special reference to the large pine weevil (<i>Hyllobius abietis</i> L., Col., Curculionidae). <i>Z. angew. Entom.</i> 55, 1, 1964, p. 1-54. <i>Meded. Inst. toegep. biol. Onderz. Nat.</i> nr. 70
*VOÛTE, A. D.	De betekenis van insekten voor het bos en de mogelijkheid van hun harmonische bestrijding. <i>Ned. BosbTijdschr.</i> 36, 3, 1964 p. 79-88. Itbon-overdruk nr. E 161
—	Harmonious control of forest insects. 'International review of forest research' (ed. by J. A. Romberger a. P. Mikola). Acad. Press, New York/London 1964, p. 326-383. Itbon-overdruk nr. E 179
WILDPROBLEMEN	WILDLIFE PROBLEMS
CROMBRUGGHE, S. A. DE	Untersuchungen über die Reproduktion des Rotwildes in den Niederlanden. <i>Z. Jagdwiss.</i> 10, 3, 1964, p. 91-101
DOUDE VAN TROOSTWIJK, W. J.	Het fazantenonderzoek. <i>De Ned. Jager</i> 69, 25, 1964, p. 744
—	Houtduiven. <i>De Ned. Jager</i> 69, 25, 1964, p. 744
—	De patrijs in Nederland (I). Notitie van het Itbon nr. 24. <i>De Ned. Jager</i> 69, 5, 1964, p. 146-147
—	De patrijs in Nederland (II). Notitie van het Itbon nr. 25. <i>De Ned. Jager</i> 69, 6, 1964, p. 170-171
—	De patrijs in Nederland (III). Notitie van het Itbon nr. 27. <i>De Ned. Jager</i> 69, 7, 1964, p. 202-203
—	Patrijzenonderzoek Itbon. <i>De Ned. Jager</i> 69, 2, 1964, p. 74
*—	Periodieke waterwildtellingen (VII). De bewerking van de verkregen telgegevens. <i>Het Vogeljaar</i> 12, 1964, p. 224-226. Itbon-overdruk nr. E 158

¹ Also serving as supplement nr. 5 (1964) to 'List of Publications 31 December 1959'.

* Publications still available.

- DOUDE VAN TROOSTWIJK, W. J. Problematiek van het wildbeheer. 'Recreatie en natuurbescherming in het Noordhollands Duinreservaat'. *Meded. Inst. toegep. biol. Onderz. Nat.* nr. 69 D: 'Fauna', p. 56-72
- *— Some aspects of the woodpigeon population in the Netherlands. *Ardea* 52, 1-2, 1964, p. 13-29. Itbon-overdruk nr. E 167
- Het 6e congres van de Internationale Unie van Wildbiologen. Notitie van het Itbon nr. 26. *De Ned. Jager* 69, 2, 1964, p. 74-75
- *DOUDE VAN TROOSTWIJK, W. J. Ringeltaubenschaden in den Nederlanden. Bericht des Instituts für angewandt-biologische Freilanduntersuchungen. *NachrBl. dt. PflSchutzdienst, Stuttg.* 16, 12, 1964, p. 185-188. Itbon-overdruk nr. E 175
- EN J. W. KOENDERS
- EYGENRAAM, J. A. De betekenis van het wild voor het bos. Overgenomen uit het Nederlands Bosbouw Tijdschrift. *De Ned. Jager* 69, 20, 1964, p. 552-554
- *— De betekenis van het wild en de wildschade in de Nederlandse bossen en de mogelijkheid van het tegengaan van de schade. *Ned. BosbTijdschr.* 36, 3, 1964, p. 89-95. Itbon-overdruk nr. E 162
- Geweiententoonstelling 1964. *De Ned. Jager* 69, 9, 1964, p. 251
- Inleiding. *Amoeba* 39, 7-8 (Waterwildnummer), 1963, p. 165
- Roodwildtellingen. *Natuur en Techniek* 32, 11, 1964, p. 393-396
- *— The wildfowl situation in north-west Europe. (Avec résumé) First Europ. meeting wildfowl conserv. St. Andrews, Scotland 1963. Proc. ed. by J. J. Swift, p. 21-23. Itbon-overdruk nr. E 168
- *EYGENRAAM, J. A. EN W. J. Analysis of the catches of Dutch duck decoys. (Avec résumé) First Europ. meeting wildfowl conserv. St. Andrews, Scotland 1963. Proc. ed. by J. J. Swift, p. 77-86. Itbon-overdruk nr. E 165
- DOUDE VAN TROOSTWIJK
- EYGENRAAM, J. A. EN J. PIETERS 'Hoe oud is dat hert?' Instituut voor Toegepast Biologisch Onderzoek in de Natuur, Arnhem 1964, 44 p. Serie 'Wildproblemen' nr. 2. Prijs f 2,—
- HAAFTEN, J. L. VAN De huidige stand van onze zeehondenpopulatie. *De Ned. Jager* 69, 11, 1964, p. 305-306
- Onze zeehondenpopulatie groeit. *De Ned. Jager* 69, 22, 1964, p. 627
- 'Operatie zwijn' gelukt. *De Ned. Jager* 69, 9, 1964, p. 251
- *— De vestiging van wildpopulaties in nieuwe polders. *Vakbl. Biol.* 44, 10, 1964, p. 183-189. Itbon-overdruk nr. E 170

- *HOEK, J. VAN DEN, J. A. EYGENRAAM EN W. J. DOUDE VAN TROOSTWIJK Research on radioactive contamination in geese. (Avec résumé) First Europ. meeting wildfowl conserv. St. Andrews, Scotland 1963. Proc. ed. by J. J. Swift, p. 245-247. Itbon-overdruk nr. E 166
- *MÖRZER BRUIJNS, M. F. EN J. A. EYGENRAAM Om het behoud van het waterwild in Europa. *Het Vogeljaar 12*, 1964, p. 304-307. Itbon-overdruk nr. E 163
- *WEYLAND, W. A. Periodieke waterwildtellingen (VIII). Verslag van de waterwildtellingen uit het seizoen 1963/1964. *Het Vogeljaar 12*, 1964, p. 363-371. Itbon-overdruk nr. E 171

OVERIGE ONDERWERPEN

OTHER SUBJECTS

- HAAFTEN, J. L. VAN Oase voor dieren; om het behoud van Afrika's reservaten, door Prof. Dr. Bernhard Grzimek. Uitg. Ploegsma, Amsterdam 1963. (Recensie) *De Ned. Jager* 69, 4, 1964, p. 126
- *INSTITUUT VOOR TOEGEPAST BIOLOGISCH ONDERZOEK IN DE NATUUR. Itbon in 1963. (Annual report of the Institute for Biological Field Research. Summary) *Meded. Inst. toegep. biol. Onderz. Nat.* nr. 65, 60 p.
- OP LEVEN EN DOOD Twee beschouwingen naar aanleiding van het symposium, gehouden op 31 maart en 1 april 1964, door de Biologische Raad van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. I G. Minderman, II A. Quispel. *Bodem* nr. 56, zomer 1964, p. 2-10
- *RECREATIE EN NATUURBESCHERMING IN HET NOORDHOLLANDS DUINRESERVAAT. Rapport van de Adviescommissie Noordhollands Duinreservaat met drie supplementen. *Meded. Inst. toegep. biol. Onderz. Nat.* nr. 69. Nr. 69A: Rapport, 50 p.; nr. 69B: Ph. Quarles van Ufford: Recreatiestijlen, 61 p.; nr. 69C: H. Doing: Vegetatie, 52 p.; nr. 69D: A. van Wijngaarden e.a.: Fauna, 72 p.; nr. 69E: Summary, 8 p.